

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/2455	22 november 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 45/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

[REDACTED]

Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/2455 d.d. 22 november 1994

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

45/94

(Afgesloten 221400 NOV 1994)

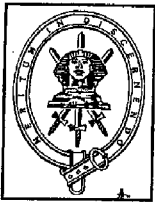
Bosnië-Herzegovina

Gevechtsvliegtuigen van een aantal NAVO-landen hebben op 21 november een luchtaanval uitgevoerd op de Kroatisch-Servische basis Udbina (UNPA-zuid), omdat vliegtuigen van die basis de voorafgaande dagen betrokken waren bij aanvallen op Moslim-stellingen in de aangrenzende Bosnische enclave rond Bihac en daarmee resoluties van de Veiligheidsraad hadden geschonden. De resultaten van de aanval zijn beperkt gebleven tot schade aan de startbaan en de omringende luchtafweerinstallaties, met als doel daardoor een escalatie van de strijd en mogelijke Servische represailles tegen UNPROFOR te voorkomen.

Woordvoerders van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) hebben gesteld dat de Kroatische luchtmacht betrokken is bij de strijd rond Bihac. Zo zouden Kroatische transportvliegtuigen wapens aanvoeren naar een landingsbaan bij de stad Cazin (ten noorden van Bihac). De Serviërs dreigden in dat verband met aanvallen op Kroatische militaire vliegvelden, zoals Pleso (Zagreb). Er zijn geen aanwijzingen dat de Servische beschuldigingen juist zijn. Waarschijnlijk vormen zij een politieke reactie op de VN-veroordeling van de Kroatisch-Servische luchtacties tegen Moslim-stellingen. Betwijfeld moet overigens worden of de Bosnisch-Servische luchtmacht het risico zou willen nemen om het door de VN uitgevaardigde verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina te overtreden en de Kroaten een aanleiding te verschaffen voor hernieuwde directe interventie in de Bosnische burgeroorlog door aanvallen op Kroatisch grondgebied.

Waarschijnlijk zullen de Bosnische en Kroatische Serviërs de NAVO-aanval op Udbina presenteren als een nieuw bewijs voor hun stelling dat UNPROFOR in feite de Moslims steunt. De afgelopen dagen hadden zij herhaaldelijk gesteld dat de Bosnische Moslims het door de VN tot "veilig gebied" uitgeroepen Bihac gebruikten als basis voor aanvallen om daarmee de mogelijkheid van Servische tegenacties te beperken. Tevens wezen zij erop dat de aanvallen van de VRS op Bihac slechts een reactie vormden op eerdere Moslim-offensieven in deze regio.

De Chef Staf van de VRS, Milovanovic, heeft gesteld pas tevreden te zullen zijn als het Vijfde Korps van de Bosnische strijdkrachten (dat gestationeerd is in de enclave rond Bihac) volledig verslagen is.

Deze uitspraak is in overeenstemming met eerdere aanwijzingen dat de VRS uit zijn op de volledige verovering van de enclave. Er moet derhalve rekening mee worden gehouden dat de status van Bihac als "veilig gebied" nieuwe Servische aanvallen niet zal kunnen voorkomen. Dergelijke aanvallen zouden de druk op de VN om over te gaan tot militaire acties tegen de VRS alleen maar doen toenemen.

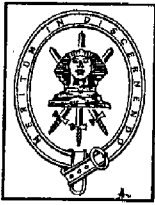
De Bosnische premier Silajdzic heeft gesteld dat zijn regering zou kunnen instemmen met een dubbel staatsburgerschap (van Bosnië-Herzegovina en Servië) van de Bosnische Serviërs. Hij onderstreepte echter een (con)federatie tussen de Bosnisch-Servische gebieden en "Joegoslavië" te blijven afwijzen. Kennelijk wil Silajdzic zijn compromisbereidheid onderstrepen en het contrast benadrukken met de opstelling van de "Joegoslavische" regering, die zoals bekend tot op heden heeft geweigerd Bosnië-Herzegovina en Kroatië binnen hun internationaal aanvaarde grenzen te erkennen. Overigens lijkt geen sprake van een grote concessie van de Bosnische regering, omdat zij het dubbele staatsburgerschap kennelijk niet gepaard wil laten gaan met politieke autonomie voor de Bosnische Serviërs.

In oktober heeft de opperbevelhebber van de Bosnische strijdkrachten, Delic, een bezoek gebracht aan Slovenië. Naar inmiddels bekend is geworden, is onder meer gesproken over levering van wapens aan de Bosnische Moslims door het Sloveense bedrijf Iskra, dat reeds ten tijde van de oude Joegoslavische Federatie gespecialiseerd was in productie van militaire goederen (optische en elektronische instrumenten). Beide partijen zijn het er volgens deze melding over eens geworden dat de in Slovenië aan te schaffen wapens via Kroatië aan de Bosnische Moslims zouden moeten worden geleverd. Er waren in het verleden reeds herhaaldelijk aanwijzingen dat Slovenië betrokken was bij wapenleveranties aan de Moslims. Er zouden zelfs Bosnische militairen in Sloveense kazernes worden opgeleid. Vorig jaar kwam de Sloveense regering in ernstige verlegenheid toen bleek dat met medeweten van (lokale) Sloveense autoriteiten wapensmokkel plaatsvond naar Bosnië-Herzegovina via de Sloveense plaats Maribor. Het bezoek van Delic wijst erop dat dergelijke transacties nog steeds plaatsvinden.

Kroatië

Er zijn aanwijzingen voor een verslechtering van de betrekkingen tussen president Martić van de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië) en zijn Servische ambtgenoot Milosevic. Deze zou het gevolg zijn van het aandringen door Milosevic op grotere concessies van de kant van de Krajina in de onderhandelingen met Kroatië. Volgens deze berichten blijft Martić zich verzetten tegen het streven van de Kroatische regering om haar gezag over de Krajina te herstellen en stelt hij zich om die reden terughoudend op in de besprekingen over een zeker herstel van de economische betrekkingen tussen de Krajina en Kroatië die de afgelopen weken hebben plaatsgevonden. Denkbaar is dat dit een van de redenen is waarom het parlement van de Krajina nog steeds niet heeft ingestemd met het voorlopige beginselakkoord hierover dat, zoals reeds eerder gemeld, tussen beide partijen is gesloten.

Milosevic hoopt dat door concessies van de Krajina een verdere verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië" dichterbij kan worden gebracht. De harde opstelling van Martić, die overigens de mening van het grootste deel van de bevolking van de Krajina lijkt te weerspiegelen, is desondanks opmer-

kelijk, omdat Martić geldt als een volgeling van Milosevic. Deze maakte vorig jaar Martić's verkiezing tot president van de Krajina mogelijk, hoewel een meerderheid van de Kroatisch-Servische bevolking blijkens de uitslag van de eerste verkiezingsronde een voorkeur had voor Martić's rivaal Babic. De afgelopen tijd hebben Babic en zijn partij Milosevic en Martić ervan beschuldigd de Servische belangen te willen opofferen aan Kroatië.

Martić heeft reeds vóór de gemelde aanval op Udbina gesteld dat aanvallen op doelen in de Krajina zullen worden beantwoord met beschietingen op Kroatische steden, met name Zagreb, Karlovac en Sisak. Deze steden liggen inderdaad binnen het bereik van de zware artillerie van de Kroatisch-Servische strijdkrachten (SVK) en zijn in het verleden doelwit van beschietingen geweest. Vermoedelijk zullen de SVK echter in de praktijk met dergelijke beschietingen grote terughoudendheid betrachten, teneinde de Kroatische strijdkrachten geen aanleiding te geven om op hun beurt offensieve operaties tegen de Krajina in te zetten.

Er zijn aanwijzingen dat de Kroatische premier Valentić in verband met zijn gezondheidstoestand, die te wensen over zou laten, ontslag wil nemen. Hij zou er echter mee hebben ingestemd voorlopig (tenminste tot het einde van het jaar) aan te blijven uit vrees te zullen worden opgevolgd door een minder gematigd politicus. In dit verband is de naam genoemd van zijn plaatsvervanger Radic, de voormalige chef van het kabinet van president Tudjman, een vertegenwoordiger van de minder gematigde stroming in de regeringspartij HDZ. Overigens is onduidelijk of door uitstel van het ontslag van Valentić het premierschap van een radicaler politicus daadwerkelijk zal kunnen worden voorkomen.

Volgens recente aanwijzingen bestaat in de Kroatische strijdkrachten (HV) onvrede met de opstelling van Tudjman. Hem wordt een te passieve opstelling verweten met betrekking tot de Krajina. Een groot aantal Kroatische topofficieren heeft onlangs nog bij de president aangedrongen op gewapend optreden tegen de Krajina. Vooral nog heeft Tudjman gesteld dat de tijd in het voordeel van zijn regering werkt. Om die reden zou hij uitvoering van plannen voor offensief optreden tegen de Krajina hebben uitgesteld tot in ieder geval voorjaar 1995, ondanks het verzet daartegen van (leden van) de Kroatische militaire top.

Overigens is er sprake van organisatieproblemen binnen de HV. Weliswaar is hun bewapening de afgelopen jaren aanzienlijk verbeterd, maar er zijn sterke aanwijzingen dat de commandostructuur te complex is. Ook de discipline en geoefendheid van sommige onderdelen zou te wensen overlaten. Een specifieke handicap zouden de slechte betrekkingen zijn tussen het Kroatische ministerie van Defensie en de Generale Staf. Het ministerie zou ondoelmatig georganiseerd zijn. Bovendien zou er sprake zijn van corruptie. Vele ambtenaren in de materieelsfeer zouden er met name op uit zijn defensiecontracten te gunnen aan eigen bedrijfjes of van die van bekenden. Als gevolg van de onderlinge wrijvingen was het ministerie van Defensie niet betrokken bij de voorbereiding van het Kroatische optreden tegen de Krajina in het achterland van de havenstad Zadar in begin 1992. Om vergelijkbare

redenen ligt het voor de hand dat het ministerie in de praktijk ook buitenspel wordt gezet indien de HV op korte termijn nieuwe offensieve operaties tegen de Krajina zouden voorbereiden.

Servië/Montenegro

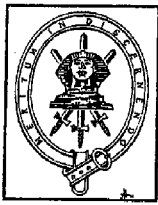
Er zijn aanwijzingen dat de Servische Socialistische Partij SPS, de partij van Milosevic, zijn positie en strategie heroverweegt. Zo is onlangs gezinspeeld op een ingrijpende herstructurering van de partij, die gepaard zou gaan met relatief grootschalige mutaties in de partijleiding. SPS-parlementariërs in het federale "Joegoslavische" parlement zouden nieuwe verkiezingen in het vooruitzicht zijn gesteld. In dat kader zouden zij zijn geïnstrueerd met name campagne te voeren tegen de gematigde oppositie, maar de linkse partijen te ontzien en zo mogelijk te steunen.

De betreffende meldingen zijn niet bevestigd, maar lijken geloofwaardig. De SPS draagt nog steeds trekken van de Communistische Partij waaruit zij is voortgekomen. Niets wijst erop dat de gemelde mutaties op een aantasting van de macht van Milosevic over de SPS zouden uitlopen; de genoemde kandidaten voor de nieuwe topposities betreffen vrijwel uitsluitend personen die nauwe betrekkingen hebben met de president. Ook de instructies met betrekking tot de koers van de SPS wijzen erop dat Milosevic de inspirator is van de voorgenomen heroriëntering. Er waren in het recente verleden herhaaldelijk aanwijzingen dat Milosevic toenadering zocht tot de linkse partijen in Servië. Dit geldt met name de neo-communistische SK-PJ. Van deze partij maken veel topmilitairen deel uit, maar ook de echtgenote van Milosevic bekleedt een belangrijke functie in deze partij. Om die reden hebben de tegenstanders van Milosevic hem er regelmatig van beschuldigd zijn communistische verleden in feite nog niet te hebben opgegeven. Het feit dat de SPS-leden zijn opgedragen met name stelling te nemen tegen de gematigde, zich als democratisch presenterende oppositie, lijkt dit te bevestigen.

Volgens een recente melding heeft Milosevic zijn streven naar een Groot-Servische staat in de praktijk opgegeven. In de keuze tussen enerzijds een groot, maar internationaal geïsoleerd Servië en anderzijds een klein Servië, dat als normaal lid van de internationale gemeenschap functioneert, zou de Servische president voor de laatstgenoemde optie hebben gekozen. Deze melding lijkt op zijn minst prematuur. Vooralnog moet worden vastgesteld dat Milosevic weliswaar de indruk wekt bereid te zijn tot concessies inzake de problematiek in Bosnië-Herzegovina en Kroatië, in de hoop zo de weg vrij te maken voor een verzachting van de sancties tegen "Joegoslavië", maar feitelijk nog niets heeft gedaan dat de staatkundige vereniging van alle Serviërs op termijn onmogelijk maakt. De extreem-nationalistische oppositie zou vermoedelijk sterk groeien indien Milosevic inderdaad openlijk de bovenvermelde keus zou maken.

Macedonië

Vorige week zijn voor het eerst officiële resultaten bekend gemaakt van de volkstelling die in augustus jl. is gehouden in Macedonië. Volgens die cijfers heeft Macedonië ruim 1,9 miljoen inwoners. Meer dan 66% van hen beschouwt zich als etnisch Macedoniër. De Albanezen maken ruim 22% van de bevolking uit. Geen van de overige minderheden vormt meer dan 4% van de bevolking; zo is het aantal

etnische Serviërs met nog geen 40.000 leden niet meer dan 2% van het aantal staatsburgers. Zoals reeds eerder gemeld, hebben met name de Albanezen de autoriteiten beschuldigd van pogingen hun aantal kleiner voor te stellen dan het in werkelijkheid is, om op die basis afstand te kunnen nemen van het streven naar autonomie/onafhankelijkheid van de Albanezen. Hoewel er inderdaad sprake was van onregelmatigheden, zijn deze, evenals bij de verkiezingen van vorige maand, vermoedelijk in meerderheid toe te schrijven aan gebrek aan ervaring en technische middelen bij de autoriteiten.

Inmiddels hebben vertegenwoordigers van zowel de Albanezen als de Serviërs de officiële cijfers echter "frauduleus" genoemd. De Albanezen stellen zelf ruim 40% van de Macedonische bevolking uit te maken; de Servische bevolkingsgroep omvat naar eigen zeggen 250.000 leden ofwel meer dan 10% van de bevolking. Hoewel zeker laatstgenoemde cijfers waarschijnlijk sterk overdreven zijn, duiden deze bekendmakingen op een voortduren van de etnische spanningen in Macedonië.

Conclusie/voorzicht

De recente, beperkte NAVO-aanval op Udbina zal door de Serviërs worden gepresenteerd als een nieuw bewijs voor hun stelling dat UNPROFOR in de praktijk niet neutraal is. Daardoor is de kans op represailles tegen UNPROFOR toegenomen, al lijkt een escalatie van de conflicten in Bosnië-Herzegovina en Kroatië niet in Servisch belang. Nieuwe Servische aanvallen op Bihac en omgeving zullen de druk op de VN om over te gaan tot militaire acties tegen de (Bosnische) Serviërs verder doen toenemen.

Vooralsnog lijkt Kroatië niet aan te sturen op een escalatie van het conflict met de Serviërs rond Bihac en de Krajina. Er is echter sprake van groeiende onvrede binnen de strijdkrachten over de als te gematigd beschouwde opstelling van president Tudjman inzake het Krajina-conflict.

Het aandringen van de Servische regering op concessies van de Kroatische Serviërs aan Kroatië lijkt de kloof tussen Servië en de Krajina te vergroten. De leiding van de Krajina blijft zich onbuigzaam opstellen. Het is vooralsnog echter prematuur om aan te nemen dat Milosevic afstand heeft genomen van zijn streven naar een Groot-Servische staat.